SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 15. decembra 2011*

V zadevi C-191/10,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Cour de cassation (Francija) z odločbo z dne 13. aprila 2010, ki je prispela na Sodišče 19. aprila 2010, v postopku

**Rastelli Davide e C. Snc**

proti

**Jeanu-Charlesu Hidouxu**, sodnemu stečajnemu upravitelju za družbo Médiasucre international,

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi A. Tizzano, predsednik senata, M. Safjan, A. Borg Barthet, M. Ilešič, sodniki, in M. Berger (poročevalka), sodnica,

* Jezik postopka: francoščina.

generalni pravobranilec: P. Mengozzi,
sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za J.-C. Hidouxa, sodnega stečajnega upravitelja za družbo Médiasucre international, B. Kuchukian, odvetnik,

– za francosko vlado G. de Bergues in B. Cabouat, zastopnika,

– za nizozemsko vlado C. M. Wissels in B. Koopman, zastopnici,

– za avstrijsko vlado E. Riedl, zastopnik,

– za Evropsko komisijo A.-M. Rouchaud-Joët in M. Wilderspin, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

**Sodbo**

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Uredbe Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 1, str. 191, v nadaljevanju: Uredba).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Rastelli Davide e C. Snc (v nadaljevanju: Rastelli) in J.-C. Hidouxom, sodnim stečajnim upraviteljem za družbo Médiasucre international (v nadaljevanju: Médiasucre), v zvezi z razširitvijo postopka v primeru insolventnosti, ki je bil uveden zoper drugo družbo, na prvo družbo.

**Pravni okvir**

*Pravo Unije*

3 V skladu z uvodno izjavo 6 je Uredba omejena na „določbe, ki urejajo pristojnost za uvedbo postopkov v primeru insolventnosti in za odločbe, ki se sprejemajo neposredno na podlagi postopkov v primeru insolventnosti in so tesno povezane s takimi postopki“.

4 Člen 3 Uredbe, ki ureja mednarodno pristojnost, določa:

„1. Sodišča držav članic, na katerih ozemlju je središče [dolžnikovih] glavnih interesov, so pristojna za uvedbo postopkov v primeru insolventnosti. Pri družbi ali pravni osebi se, dokler se ne dokaže nasprotno, domneva, da je središče [njenih] glavnih interesov statutarni sedež.

2. Kadar je središče dolžnikovih glavnih interesov na ozemlju države članice, so sodišča druge države članice pristojna za uvedbo postopkov v primeru insolventnosti zoper navedenega dolžnika samo, če ima ta poslovalnico na ozemlju navedene druge države članice. Učinki teh postopkov so omejeni na dolžnikovo premoženje, ki se nahaja na ozemlju slednje države članice.

[…]“

5 V uvodni izjavi 13 Uredbe je navedeno, da mora „z]a ‚središče dolžnikovih glavnih interesov‘ […] veljati kraj rednega poslovanja dolžnika in je zato preverljiv za tretje osebe.“

6 Člen 4 Uredbe, ki se nanaša na pravo, ki se uporablja, določa:

„Če ta uredba ne določa drugače, je pravo, ki se uporablja za postopke v primeru insolventnosti in njihove učinke, pravo države članice, na katere ozemlju so bili uvedeni postopki […]

[…]“

*Nacionalno pravo*

7 Stečajni postopek je urejen v členu L. 640-1 in naslednjih francoskega trgovinskega zakonika. V zvezi s sodiščem, pristojnim za uvedbo takega postopka, člen L. 641-1 tega zakonika napotuje na člen L. 621-2 istega zakonika, ki je v različici, ki izhaja iz zakona št. 2005-845 z dne 26. julija 2005 o rešitvi podjetij, določal:

„Če je dolžnik trgovec ali je vpisan v register poklicev, je pristojno sodišče tribunal de commerce. V drugih primerih je pristojno tribunal de grande instance.

Uvedeni postopek se lahko razširi na eno ali več drugih oseb v primeru združitve njihovega premoženja z dolžnikovim premoženjem, ali če je pravna oseba fiktivna. Pri tem ostane pristojno sodišče, ki je uvedlo prvotni postopek."

**Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje**

8 Tribunal de commerce v Marseillu (Francija) je s sodbo z dne 7. maja 2007 uvedlo stečajni postopek zoper družbo Médiasucre, ki je imela statutarni sedež v Marseillu, in J.-C. Hidouxa imenovalo za sodnega stečajnega upravitelja.

9 J.-C. Hidoux je po tej sodbi pred istim sodiščem vložil tožbo zoper družbo Rastelli, ki je imela statutarni sedež v Robbiu (Italija). S sklicevanjem na združitev premoženja teh dveh družb je zahteval, da se stečajni postopek, ki je bil uveden zoper družbo Médiasucre, razširi na družbo Rastelli.

10 Tribunal de commerce v Marseillu se je s sodbo z dne 19. maja 2008 izreklo za nepristojno na podlagi člena 3 Uredbe, ker je bil sedež družbe Rastelli v Italiji, v Franciji pa ni imela nobene poslovalnice.

11 Cour d'appel d'Aix-en-Provence je s sodbo z dne 12. februarja 2009 odločilo o pravnem sredstvu J.-C. Hidouxa in spremenilo prejšnjo sodbo ter tribunal de commerce v Marseillu razglasilo za pristojno. Cour d'appel je v zvezi s tem menilo, da se zahteva stečajnega upravitelja ni nanašala na uvedbo postopka v primeru insolventnosti zoper družbo Rastelli, temveč na razširitev stečajnega postopka na to družbo, ki je bil že uveden zoper družbo Médiasucre, in da je v skladu s členom L. 621-2 trgovinskega zakonika za odločanje o tej zahtevi pristojno tisto sodišče, ki je uvedlo prvotni postopek.

12 Cour de cassation je po prejemu pritožbe zoper to sodbo prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali Uredba […] nasprotuje temu, da bi sodišče države članice, kadar uvede glavni postopek v primeru insolventnosti dolžnika, pri čemer ugotovi, da je središče njegovih glavnih interesov na ozemlju te države, uporabilo pravilo njegovega nacionalnega prava, ki mu podeljuje pristojnost za razširitev postopka na družbo, katere statutarni sedež je v drugi državi članici, le na podlagi ugotovitve združitve premoženja dolžnika in te družbe?

2. Če je treba tožbo za razširitev šteti za uvedbo novega postopka v primeru insolventnosti, ki ga sodišče države članice, pred katerim se je začel prvotni postopek, lahko uvede pod pogojem, da je dokazano, da je družba, na katero se nanaša razširitev, imela v tej državi središče svojih glavnih interesov, ali lahko ta dokaz izhaja le iz ugotovitve o združitvi premoženja?"

## Vprašanja za predhodno odločanje

*Prvo vprašanje*

13 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo razlagati tako, da sodišče države članice, ki je zoper neko družbo uvedlo glavni postopek v primeru insolventnosti dolžnika, pri čemer ugotovi, da je središče njenih glavnih interesov na ozemlju te države, lahko ta postopek na podlagi pravila njegovega nacionalnega prava razširi na drugo družbo, katere statutarni sedež je v drugi državi članici, le na podlagi ugotovitve združitve premoženja teh dveh družb.

14 Najprej je treba opozoriti, da v Uredbi ni pravila o pristojnosti, niti sodni niti zakonodajni, ki bi se izrecno nanašalo na razširitev – zaradi združitve premoženja – postopka v primeru insolventnosti, ki je bil uveden v državi članici, na družbo, ki ima statutarni sedež v drugi državi članici.

15 V zvezi s sodno pristojnostjo sta namreč v členu 3 Uredbe določeni le dve merili, ki ustrezata dvema vrstama različnih postopkov. V skladu z odstavkom 1 tega člena so na podlagi središča glavnih dolžnikovih interesov, ki je domnevno kraj, v katerem ima neka družba statutarni sedež, sodišča države članice, na ozemlju katere ima ta družba sedež, pristojna za uvedbo postopka, imenovanega „glavni postopek“, ki ima univerzalne učinke, ker se uporablja za dolžnikovo premoženje, ki ga ima ta v vseh državah članicah, v katerih se uporablja Uredba. V skladu z odstavkom 2 tega člena lahko obstoj poslovalnice dolžnika sodiščem države članice, na ozemlju katere je ta poslovalnica, omogoča, da uvedejo postopek, imenovan „sekundarni postopek“ ali „teritorialni postopek“, ki učinkuje samo na dolžnikovo premoženje, ki je v tej državi

(glej v tem smislu sodbi z dne 2. maja 2006 v zadevi Eurofood IFSC, C-341/04, ZOdl., str. I-3813, točka 28, in z dne 17. novembra 2011 v zadevi Zaza Retail, C-112/10, ZOdl., str. I-11525, točka 17).

16 Pravo, ki se uporablja, je v skladu s členom 4(1) Uredbe odvisno od določitve mednarodno pristojnega sodišča. Tako glede glavnega postopka v primeru insolventnosti kot tudi glede sekundarnega ali teritorialnega postopka je namreč pravo, ki se uporablja za navedeni postopek v primeru insolventnosti in njegove učinke, pravo države članice, na katere ozemlju je bil uveden postopek (glej v tem smislu zgoraj navedeno sodbo Eurofood IFSC, točka 33, in sodbo z dne 21. januarja 2010 v zadevi MG Probud Gdynia, C-444/07, ZOdl., str. I-417, točka 25).

17 Ob upoštevanju vloge, ki jo ima merilo sodne pristojnosti, je treba ugotoviti, katero je tisto, ki ga je treba uporabiti v tej zadevi v glavni stvari.

18 V zvezi s tem ni razvidno, da bi kdo trdil, da ima družba Rastelli v Franciji poslovalnico v smislu sodne prakse Sodišča, in sicer strukturo z minimalno organizacijo in neko stabilnostjo glede opravljanja gospodarske dejavnosti (glej sodbo z dne 20. oktobra 2011 v zadevi Interedil, C-396/09, ZOdl., str. I-9915, točka 64). V teh okoliščinah člena 3(2) Uredbe ni mogoče uporabiti.

19 Zato se je treba omejiti na proučitev, ali lahko sodna pristojnost za odločanje o tožbi za razširitev postopka v primeru insolventnosti temelji na členu 3(1) Uredbe.

20 V tem okviru je treba spomniti, da je Sodišče razsodilo, da je treba člen 3(1) Uredbe razlagati tako, da daje sodiščem države članice, na ozemlju katere je bil uveden

postopek v primeru insolventnosti, tudi mednarodno pristojnost za obravnavo tožb, ki so vložene neposredno na podlagi prvotnega postopka v primeru insolventnosti in so z njim tesno povezane, v smislu uvodne izjave 6 Uredbe (glej sodbo z dne 12. februarja 2009 v zadevi Seagon, C-339/07, ZOdl., str. I-767, točke od 19 do 21). Preveriti je torej treba, ali je mogoče zahtevo za razširitev postopka v primeru insolventnosti, obrazloženo z združitvijo premoženja, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, šteti za tako tožbo.

21 J.-C. Hidoux in francoska vlada trdita, da je treba tožbo za razširitev postopka v primeru insolventnosti zaradi združitve premoženja šteti za tožbo, ki izhaja neposredno iz prvotnega postopka v primeru insolventnosti in je z njim tesno povezana. V podporo njuni trditvi navajata, da tako kot je določeno v francoskem pravu, ki je pravo, ki se v skladu s členom 4(1) Uredbe uporabi v prvotnem postopku, ta razširitev ne povzroči uvedbe novega postopka, ki bi bil v razmerju do prvotno uvedenega postopka samostojen, temveč le razširitev učinkov prvotnega postopka na drug subjekt. Iz tega sklepata, da je francosko sodišče, ki je uvedlo prvotni postopek v primeru insolventnosti v zvezi z družbo s sedežem v Franciji, pristojno tudi za razširitev postopka na drugo družbo s sedežem v drugi državi članici.

22 Ta trditev tako v bistvu temelji na trditvi, da v francoskem pravu razširitev glavnega postopka v primeru insolventnosti ne uvaja novega postopka, temveč le vključitev v že uvedeni postopek dodatnega dolžnika, katerega premoženja ni mogoče ločiti od premoženja prvega dolžnika.

23 Vendar pa s tem enotnim postopkom ni mogoče prikriti dejstva – kot poudarjajo nizozemska in avstrijska vlada ter Evropska komisija – da ima razširitev prvotnega postopka na dodatnega dolžnika, ki se pravno razlikuje od dolžnika, na katerega se

nanaša ta postopek, za dodatnega dolžnika enake učinke kot odločba o uvedbi postopka v primeru insolventnosti.

24 To analizo poleg tega potrjuje okoliščina, ki jo je navedlo predložitveno sodišče, da čeprav je enotnost postopka utemeljena z ugotovitvijo, da dva dolžnika zaradi združitve njunega premoženja tvorita dejansko enoto, ta ugotovitev ne vpliva na pravno osebnost dveh dolžnikov.

25 Toda Sodišče je že razsodilo, da v ureditvi določanja pristojnosti držav članic, ki jo vzpostavlja Uredba, ki temelji na središču glavnih interesov dolžnika, obstaja posebna sodna pristojnost za vsakega dolžnika, ki je pravno ločen subjekt (zgoraj navedena sodba Eurofood IFSC, točka 30).

26 Na podlagi tega je treba sklepati, da odločbo, ki v zvezi z nekim pravnim subjektom povzroči enake učinke kot odločba o uvedbi glavnega postopka v primeru insolventnosti, lahko sprejmejo le sodišča države članice, ki bi bila pristojna za uvedbo takega postopka.

27 V zvezi s tem je treba spomniti, da je s členom 3(1) Uredbe sodiščem države članice, na ozemlju katere je središče glavnih interesov dolžnika, podeljena izključna pristojnost za uvedbo takega postopka.

28 Zato bi možnost, da sodišče, ki je bilo v skladu s to določbo izbrano za pristojno glede dolžnika, z uporabo nacionalnega prava v postopek v primeru insolventnosti vključi drug pravni subjekt le zaradi združitve premoženja, ne da bi proučilo, kje je središče glavnih interesov tega subjekta, pomenila izogibanje ureditvi, ki je bila uvedena s to uredbo. Iz tega bi izhajala zlasti nevarnost nastanka pozitivnih sporov o pristojnosti med sodišči posameznih držav članic, čemur se je skušalo izogniti prav z Uredbo,

da bi se zagotovilo enako obravnavanje postopkov v primeru insolventnosti znotraj Unije.

29 Na prvo vprašanje je torej treba odgovoriti, da je treba Uredbo razlagati tako, da lahko sodišče države članice, ki je zoper neko družbo uvedlo glavni postopek v primeru insolventnosti dolžnika, pri čemer je ugotovilo, da je središče njenih glavnih interesov na ozemlju te države, ta postopek na podlagi pravila svojega nacionalnega prava razširi na drugo družbo, katere statutarni sedež je v drugi državi članici, le če se dokaže, da je središče glavnih interesov druge družbe v prvi državi članici.

*Drugo vprašanje*

30 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba Uredbo razlagati tako, da če je zoper družbo, ki ima statutarni sedež na ozemlju države članice vložena tožba, katere namen je na to družbo razširiti učinke postopka v primeru insolventnosti, ki je bil v drugi državi članici uveden zoper drugo družbo s sedežem na ozemlju te druge države članice, zgolj ugotovitev združitve premoženja teh družb zadostuje za dokaz, da je središče glavnih interesov družbe, zoper katero je bila vložena tožba, prav tako na ozemlju druge države članice.

31 Najprej je treba spomniti, da je pojem „središče glavnih interesov“ dolžnika v smislu člena 3(1) Uredbe pojem, ki je lasten tej uredbi, ki ima zato samostojen pomen in ga je treba torej razlagati enotno in neodvisno od nacionalnih zakonodaj (zgoraj navedeni sodbi Eurofood IFSC, točka 31, in Interedil, točka 43). Čeprav Uredba ne opredeljuje

tega pojma, pa je njegova vsebina pojasnjena v uvodni izjavi 13 Uredbe, v kateri je navedeno, da mora „[z]a središče dolžnikovih glavnih interesov […] veljati kraj rednega poslovanja dolžnika in je zato preverljiv za tretje osebe“ (zgoraj navedeni sodbi Eurofood IFSC, točka 32, in Interedil, točka 47).

32 Za družbe se v skladu s členom 3(1), drugi stavek, Uredbe, domneva, da je njihovo središče glavnih interesov tam, kjer imajo statutarni sedež. Ta domneva in to, da se besedilo uvodne izjave 13 Uredbe sklicuje na kraj opravljanja interesov, izražata voljo zakonodajalca Unije, da kot merilo za pristojnost raje upošteva kraj uprave družbe (zgoraj navedena sodba Interedil, točka 48).

33 Ob upoštevanju te uvodne izjave je Sodišče razsodilo, da je treba središče dolžnikovih glavnih interesov ugotavljati na podlagi meril, ki so hkrati objektivna in jih lahko tretje osebe preverijo, da se zagotovita pravna varnost in predvidljivost pri določanju sodišča, ki je pristojno za uvedbo glavnega postopka v primeru insolventnosti (zgoraj navedeni sodbi Eurofood IFSC, točka 33, in Interedil, točka 49).

34 V zvezi z družbo je Sodišče pojasnilo, da se, če so njeni vodstveni in nadzorni organi na statutarnem sedežu družbe in če se odločitve glede upravljanja te družbe sprejemajo v tem kraju tako, da to lahko preverijo tretje osebe, domneva iz člena 3(1), drugi stavek, Uredbe, uporablja v celoti (zgoraj navedena sodba Interedil, točka 50).

35 Ovrženje te domneve je mogoče, kadar z vidika tretjih oseb kraj uprave družbe ni v kraju, kjer je statutarni sedež družbe. V tem primeru je mogoče izpodbojno pravno domnevo, ki jo je predvidel zakonodajalec Unije glede statutarnega sedeža te družbe, ovreči, če je mogoče na podlagi objektivnih podatkov, ki jih lahko preverijo tretje

osebe, izkazati obstoj dejanskega položaja, ki je drugačen od tistega, za katerega se šteje, da ga izraža lokalizacija na navedenem statutarnem sedežu družbe (zgoraj navedeni sodbi Eurofood IFSC, točka 34, in Interedil, točka 51).

36 Presoja teh elementov mora biti celovita, pri čemer je treba upoštevati okoliščine, ki so značilne za posamičen položaj (zgoraj navedena sodba Interedil, točka 52).

37 Glede primera združitve premoženja dveh družb, na katerega se nanaša drugo vprašanje, iz pojasnil francoske vlade izhaja, da se nacionalno sodišče za opredelitev takega položaja opre na dve alternativni merili, ki se nanašata na združitev računov, in na obstoj nenavadnih finančnih odnosov med družbama, kot je premišljena organizacija prenosa premoženja brez protivrednosti.

38 Kot navajajo francoska, nizozemska in avstrijska vlada ter Komisija, tretje osebe te elemente na splošno težko preverijo. Poleg tega združitev premoženja ne pomeni nujno enotnega središča interesov. Ni namreč mogoče izključiti, da tako združitev organizirajo vodstveni in nadzorni organi, ki so v dveh različnih državah članicah.

39 Na zastavljeno vprašanje je torej treba odgovoriti, da je treba Uredbo razlagati tako, da če je zoper družbo, ki ima statutarni sedež na ozemlju države članice, vložena tožba, katere namen je na to družbo razširiti učinke postopka v primeru insolventnosti, ki je bil v drugi državi članici uveden zoper drugo družbo s sedežem na ozemlju te druge države članice, zgolj ugotovitev združitve premoženja teh družb ne zadostuje za dokaz, da je središče glavnih interesov družbe, zoper katero je bila vložena tožba, prav tako na ozemlju druge države članice. Za ovrženje domneve, da je to središče

v kraju statutarnega sedeža, mora splošna presoja vseh upoštevnih elementov omogočati ugotovitev – ki jo lahko preverijo tretje osebe – da je dejanski sedež vodstvenih in nadzornih organov družbe, zoper katero je bila vložena tožba za razširitev postopka, v državi članici, v kateri je bil uveden prvotni postopek v primeru insolventnosti.

**Stroški**

40 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

1. **Uredbo Sveta (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000 o postopkih v primeru insolventnosti je treba razlagati tako, da lahko sodišče države članice, ki je zoper neko družbo uvedlo glavni postopek v primeru insolventnosti dolžnika, pri čemer je ugotovilo, da je središče njenih glavnih interesov na ozemlju te države, ta postopek na podlagi pravila svojega nacionalnega prava razširi na drugo družbo, katere statutarni sedež je v drugi državi članici, le če se dokaže, da je središče glavnih interesov druge družbe v prvi državi članici.**

**2. Uredbo št. 1346/2000 je treba razlagati tako, da če je zoper družbo, ki ima statutarni sedež na ozemlju države članice, vložena tožba, katere namen je razširitev na to družbo učinkov postopka v primeru insolventnosti, ki je bil v drugi državi članici uveden zoper drugo družbo s sedežem na ozemlju te druge države članice, zgolj ugotovitev združitve premoženja teh družb ne zadostuje za dokaz, da je središče glavnih interesov družbe, zoper katero je bila vložena tožba, prav tako na ozemlju druge države članice. Za ovrženje domneve, da je to središče v kraju statutarnega sedeža, mora splošna presoja vseh upoštevnih elementov omogočati ugotovitev – ki jo lahko preverijo tretje osebe – da je dejanski sedež vodstvenih in nadzornih organov družbe, zoper katero je bila vložena tožba za razširitev postopka, v državi članici, v kateri je bil uveden prvotni postopek v primeru insolventnosti.**

Podpisi